

جمعيت عالميه اسلاميه نك ناشر افكاريدر

صاحب امتياز :

فاتح مجيز در سماعيلرندن

استانبول مبعوثى

مصطفى عاصم

سر محرر :

فاتح مجيز در سماعيلرندن

توقاد مبعوثى

مصطفى صبرى

مدير مسئول :

مكتب قضاء معلملرندن

كليسى منير

مندرجات

ادبيات

سعود المولوى

الحاج عارف

غزل

قواله دن بر مکتوب

ترکستان اغانه سى

صراط مستقیمه جواب

انصاف ایدلم اسماعیل حق

محیط المعارف حق یولی

بره صاحبه طاهر المولوى

برلوحه عبرت عمر نصوحى

نسخه سى ۱ غروشدرد

آبونه اجرتى (پوسته اجرتيله برابر در)

ممالك اجنبیه ایچون :

۱۳,۰۰ فرانق

» ۶,۵۰

استانبول و ولايات ایچون :

برسته لکى ۵۰ غروش

التى آيلنى ۲۵ »

درج اولئيمان اوراق اعاده ايدلمز

قارئلر مزبه

اکثر مقالاته آیات کریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندینی نظراعتبارہ آله فرق رعایت سز لکده بولندامام سى رجا اولنور .

درس عادت

شرکت طبیعه مطبعه سنده طبع اولنمشدر

يارب بومسالك معصوم حقنده نه غريب، نه متخالف نظريات تقيديه يوروديورلر؟ كيمي «خواجه افنديلر انشاي وعظلمنده سياسيات و اجتماعياتدن بحت ايتيوب مجرد منافع شخصيه لرينه خدمت ايتك ايجون صدقه فطر وزكندن طيشاري چيقمايورلر» ديور وبوني غزته لرله دخي اعلان ايديور كيمي ده «طلبه نك بوكي شيلرله اشتغال ايتمي منفعت يرينه ضررت توليد ايدم جگني بيان ايديور .

كيمي ده «متسبين علميه، مرا كوز اسلاميه كيدرك بين المسلمين براتحاد متين حصوانه چالاش-ميورلر و بناه عليه بونك ايجونده ايروجه مستحق سرزنش اوليورلر» ديورلر. واوروپا مسيونيئرلرنيك بوبابده كي تشبثات فعاله لرني مابه الامثال اولوق اوزره كوسترمك ايستيورلر. دوشميورلرله اوروپا مسيونيئرلي، حكومت متبوعه لرندن بوبابده ازهر جهت مظهر همت و حمايت اوليورلر. عجا بزده ده بويله مي؟ مسيونيئرلر هردلر وسائطي حكومتلري جانپندن تسويه و تسهيل ايديليورلر. بزده ايسه بويله شيلر يوق، والحاصل شو حقائق بتون بده تيله ارباب انصافك ميزان انصافنه اتخاف و «چشم انصاف كي عاقله ميزان اولماز» سوزيله ختم كلام ايلرم .

مكتب قضاة صنف نائبي طلبه سندن
۳۳ نومرولى كوتاهيه لي اسماعيل حق

آيدين مبعوث محترمي عبيدالله افندي نك اداره سنده
اوله برق بو ترء انتشار ايدن حق يولي
غزته سنده كورلمشدر

محيط المعارف

تحف برحالت روحيه

بوملكنده هيچ برشي بايله ميه جفني ادعا ايدنلرالدن

بيله متانتني وجديتني محافظه ايتدي . ربا ماسكه-ني طلا قنمادي . بونك ايجو ندركه علماي اسلاميه تخماسوز و طاقفر سا بر جوق صحفات حياتيه ني اصرار ايتديكي حالده اجداد لرنيك بحق وارث مشروعي و پيروي اولدق لرني اثبات ايتكمده اولدق لرندن شايان تجيلدرلر . ايشته شوايكي رساله ميجله نك قولكسيونلرني حرز جان ايتك، اوقو- يوب يازمق بيلان بالجمله مسلملره درجه الزميتده در . چونكه قانون ميراث و قانون مدني مزه و تعدد زوجات و سائر كبي احكام اسلاميه مزه آيتلان سنك تعرضلري دلائل واضحه ايله رد و ابطال ايلمك كبي عالم اسلامي كنديلر يينه الي الا بد ميون شكران وارواح اجداد لرني شاد و خندان ايدم جك قدر موفقيت كوسترديلر . و بوندن بويله ده الي ماشاء الله كوستر مچكدر . جعل الله-معيهم مشكوراً او حالده سبب تشددى برازده باشقه يرلرده آرامه لي يوقسه بعض متفكرين و متايسونك قوجه بر مسلك مقدسي بوق . تقبيح و بتون مسؤولتي او كا عطف ايتمي طوغر ، بك انصاف سز لقدر . اعداي مسلك و اعداي دينك مكرلر يينه ياغ سورمكدن عبارتدر كه مسلكك شخص معنوي سي . روحانيتي بويله لرني بتون موجود تيله رد و تقبيح ايدم جك كنده شبهه يوقدر . يارب بومسالك نيجون بوقدر مدهش مدهش اولديغي قدر ده متنوع تعريضات و تعرضاته هدف اوليور .

متسايسلره صورارم ، دولت عليه نك قانون مدني سي بولماد يغمندن بختله بر قانون مدني نك وجوده كتيرلمسي حقنده علاقه دار اولان دولتلر طرفندن وقوعبولان تعريضاته قارشو «حماة حليه احكام عدايه» كبي بر قانون مدني بي مدني بي ساحه وجود و ايادي استفاده عامه يه وضع ايدن كيملر ايدى؟ عجا او اعظم علماي اسلاميه دريغ همت ايدمدي بوني يابه بيلمك هانكه يديك كاري ايدى؟

كلذك يالمنسى هيج چكه ميورلر .
هرشيئي اكيكسز واك مكمل صورتده دفعه ياقوق
ايسينلر هيج برشي يابه ميدير .

مكن اولاني ياقوقله ايشه باشلايانلر هيج برشي
يايلامازظن اولنديغي زمانلرده بيله چوقايشلر ياپيدلر .
مرحوم شمس الدين سامي بك استبدادك اولندن
نهايتنه قدر هيج قلمي الندن براقدي . هيجده استبداده
دالقاووقلق ايتدي . ينه اوليله ايكن عثمانلي ملتني كنديسنه
منتدار ايدجك آثار مهمه براقدي . مقامى جنت اولسون
ايچمزدده مرحومك آثاريني بكنميه جك محررلر من
واردر . بوندن اون سنه اول بوذوات ايله انسان بر مجلسده
بولوشوبده . نچون اقتداريله ملتني استقاده ايتدريمديكني
كنديلرندن سورسهيدي بونلر سائله ديا جكاردي كه :
« آي اوغل نه تحف سوزلر سويلدورسك ، انسان
بودورده نصل يازي يازار . »

بوسوزده « سامي بك آبي » بولنده بر جواب ويرمكه
اوزمان بن جسارت ايدم ميوردم . چونكه بويله جواب
ويرني تجهيل ايديبورلردى . بن جهامى بيايوردم . فقط
سامي بكك آثارندن بنم قدر مستفيد اولمقده بولان بر
آدم طرفندن تجهيل اولمغه معروض قالمق خوشمه كينمو .
ردى . سامي بك هيج بر كهيني بكنندرمك مكن اولميان
دور استبداده بوكون الله اولنان (قاموس الاعلام)
ويالكنز يازهرق ميدانه قويدى .

بودور مشرطيتده يوزكشي بنى متجاوز ذواتدن مركب
برهيئتلك قاموس العلومي وجوده كتيرمسنه امكان بولنديغه
قائل اولمق ايستمينلر بك چوق . (قاموس الاعلام)
اكسيك ايمش . مكمل برائر دكش . اكسيك مكسيك
بوكون الله او وار . بواكسيك موجود اولمسه مكمل
حصوله كله مزده . اوليله اكسيك بر قاموس العلومه بوكون
بن راضى يم . بوامكانسزاق حقنده وجوده متعدده كورنلر
وار . دارالقوننده وقوع بولان كچن كونكي اجتماعده بر

كره ايشك جهت ماديه بنى موضوع بحث ايدنلر بولندي .
ويريله جك اجرته طبعي درعهده ايدنلر ايدم جكي
استفاده آردسندنه تناسب وتوازن بولنديغي تقديرده
استفاده شخصيه بولاندهر كيك بضاعه علميه سى اوزرنده
فضولى بر تصرف اجرا ايدلش اوله جنى درميان ايدلدى .
هر فورمه ايچون ويرلمى مؤسسسلرجه تصور اولنان
درت ايرمك عاجلا اوليوبده عاجلا اولمى چاليشمغه
كفى درجده شوق ويرميه جكني سويانلرده وار ايدى .
صورت اشتغاله بر استقامت ممينه ويرمك ايچون
تكرار عمومى بر اجتماع ياپيلوبده بو اجتماع عموميه
بالذا كره برهيئت ناظمه وجوده كتيرلمكجه ايشه باشلاق
مكن اولميه جنى لسان وادبيات وتاريخ اسلام انجمنلرنجه
ضرورى التماس امور ثابته دن عد اولمغه مؤسسسلره
ومعارف ناظرينه تبليغ كيفيت اولمى لازم كانلره نفهم
ايديلر ك مذاكره نهايت ويرلدى .

امكانسزاق بونلردن عبارت قالسه قولاي . چونكه
بونلر چارده دوشونلكددر . نچارده بونلردن عبارت
قليور . (ژون ترك) غزنه سى صاحبي جلال نوري بك
چيقور . بر چوق اسباب غريبه دهها سرد ايدرك بو
(محيط المعارف) دنيله جك قاموس العلومك بزده تاليفي
مكن اولميه جنى دليلارله اثبات ايديبور . جلال بكك بو
عدم امكان حقنده سردايتديكي دليلاردن بى اترك رسمى
اولمى و بناء عليه رسمى برسانسوره تابع بولمى ايمش .
بوده ايشك ايچنده ولي عهدك ، معارف ناظرينك ، ودها
بعض ناظرلر ك بولمسندن طولاي اولورمش

جلال بكك عدم امكان حقنده سردايتديكي دليلاردن
برى ده ياييله جق اترك خدمت تحريرنده بر چوق عامانك
بولمى ايمش .

چونكه بوندن اكلاش ييرهش كه اثر علوم عقليه
ونقليه بنى جامع اوله جقمش .^۱ حالبوكه بونلردن برينك
بولنديغي يرده ديكرى نصل بوانه بيليرمش چونكه بو

جلال بك ديوركه :

« ... یقنده کتابخانه لر مزده نفیس صورتده باصالحش مصور برچوق کوزل جلدلی کتابلری کوروروز . ایشه کورده جگمز بوندن عبارتدر . امرالله افندیك محیط المعارفی بزه لازم اولان خدمتی ایفا یعنی افکاری تنویر ایده جگ بر اثر اوله ماز . بونکده ایکی سببی وار .

« برنجیسی : چونیکه محیط المعاف بر اثر رسمی اوله جغندن تدقیق رسمی به تابع فنون رسمیه یعنی معلومات سطحیه یعنی احتوا ایده جگدر . زیرا ولی عهد سلطنتک حمایه سنده و ناظر حاضرک اثری اوله جقدر .

« ایکنجیسی : بو محیط المعارف مدنی بر اثر اوله جقدر علوم نقلیه ده متبحر بر هیئت علما حتی بزم شایان تقدیر شیخ الاسلامز بیله هیئت تحریریه ده داخلدر . »

« هرکس یلیرکه معلومات یکدیگر ندن فویاً فرقی ایکی قسمه منقسمدر . بونلرده نقلیات ایله علوم صحیحهدر . عربجه بونلرک برنجی قسمه علوم نقلیه ایکنجی قسمه علم عقلیه دینیر . حالوکه (آنسیقه لوبه دی - محیط المعارف علوم صحیه نک علوم تجربیه نک جموعی اولوب احوال و روایات نقلیه نک جموعی دکادر . احوالده نصل اولورکه بوا یکی شیئی بر بریله باریشدیره رق ایکیسندن مخلوط بر محیط المعارف حصوله کلسون . بونک امکانی یوقدر . بوا یکی شیئی بر بوندن آیرملی و بزم معارف نقلیه مزی ، وحی طریقله ککش اولان علمی تدوین ایده جگ آریجه بر محیط المعارف یاپملی . شوراسنی آچه جه سوبلیه بیلیرزکه بوگونکی حالت روحیه واجتماعیه شرائطی داخلنده کافه معارف بشریه یعنی انظار عمومیه به وضع ایده میز . »

« بو مجلد آنده (محیط المعارفده) مادیون مذهبته ، وحدت وجوده قائل اولان (یاتنه ئیزم) عالم وجودده عناصر موجوده دن علی طریق التکامل اجناسک حصوله کلدیکنه و خلقت اجناسده بوقاعنده نک خارجنده بر مشیت قادره نک اجرای تأثیر ایده مدیکنه قائل اولان (داروینیزم)

علم لر دن بری کو ندن ایشش . دیکری ده یردن چیقمش بوقدر مضاد علومک بر جموعه ده جمی اویاماز ایشش . ذاتاً مملکت مزده حصوله کان انقلاب بر انقلاب فکری دکل بر قوت تکمیلی ایشش ، انقلاب فکری حصوله کلین مکتلرده بر قاموس العلوم یاسیله مازمش . یاسیلر دینلرله جلال بك مع الاسف همفکر دکش . بونک بده اسف ایدرم بر قیمنلی فکرک ، علوم نقلیه دن متولد معنویات طولانیسیله ، بو مملکتنده قاموس العلوم یاسیله به جغه حکم ایتسی حقیقه سزاوار تله قدر .

بن شمدی بورایه جلال بكک جمله لر ندن بعضیلرینی عیناً ترجمه ایده میده خالق کورسون ، خواجه لرده عبرت آلسون ! فقط اول باول خواجه لره شونی اخطار ایدرمکه مملکت مزده صنوف متوره آره سنده دین حقنده سوءظن ایدنلر بوکی مباحثده خواجه لرک کو ستر دکاری حرارتلی تعصب سببیه اوسوه ظنه دوشیورلر . شمدی زیرده ترجمه نقل ایده جگم جمله لر حقنده خواجه لر باب مشیخته دوکوله جگدر یا خود مطبوعاتده چیقیشه جقلرسه و اصل اوله جقلری نتیجه اوسوه ظنی تشدید ایتکدن عبارت قالیر . و بوضو رتله دینه نصرت واعانت دکل اهانت ایشش اولور . هیچ تعصب دکل معقولات دائره سنده جواب ویرلرسه او وقت جلال بکی یا خود جلال بكک فکرینه تابع اولمق ایستینلری ارشاد و اهل اخلاصی دلشاد ایدرلر . ذاتاً دینده تحکم ممنوعدر . چونیکه وجدانه حکم اولنه ماز . ایمان ایسه افعال قلوبدندر .

بزم مسلمانلر دینمز عین حکمتدر دیوب طور رکن معارضه لر مزه معقولات ایله جواب ویره دیوب تعصبه تکفیر و تحقیر قیام ایدراپسه ک کندیمز کندی دعوا مزی تکذیب ایشش اولوروز .

خواجه لر شوراسنی قطعاً بیلیدرلرکه مملکت مزده دینک معارضه لر قواعده اسلامیه معترضلرینه دائره ادب داخلنده حریت تامه ویرلمدکجه دینک علینده بولنانلر ایچمزده هرکون تزلزل ایده جگدر .

مذهب‌پرینه و خلقت‌عالمه و جمعیت‌بشریه‌ده هیچ بر ریاستی قبول ایتیمسیان (آنارشیزم) و امثالی مذاهبه دائر عجیانه سویلنه جگ .»

بونلری سویلدکن صکره جلال‌نوری بک نقطه‌نظره کوره (حقوق ائم) نامنده ترکیه بر اثر تألیف ایتدیکندن و بوائزق یقینه طبع اولنه جفتدن بحث ایدرک اواژدن بر صحیفه‌سنی یوقاری‌ده کی مسروداتی تنویر ایچون غزته سندله فرانسه‌زجه ترجمه ایدیوریور .

بو ترجمه ایتدیکی صحیفه‌ده انقلاب کیردن اول بیلله فرانسه‌ده اولدقجه شکل حاصل ایتمش بر افکار عمومی موجود اولدیغنی و خلقجه رسماً معتبر اولانلرینه مخالف بر طاقم قواعد ایستایدیغنی و دین‌علیه‌نده و اصول جاریه سیاست و اداره‌علیه‌نده فکر بولندیغنی و بناءً علیه بوسیلرله انقلاب مذکورده هر شئیک آلات اوست ایدلدیکی ذکر ایدیورده دیورکه :

«فرانسه‌ده انقلابده قانلی بر محاربه باشلادی . هر شئی یعنی حکمداری ، خاندان حکمداری بی ، طور حکومتی ، رؤسای دینی ، دینی بیقدیلر . حتی الوهیت اساسلرینی کوزدن کچیردیلر .

«جمهور رئیس‌لری حکمدارلرک یرلرینه کچدی . خاندان حکمدارینک سقوط حق حکومتی اعلان اولندی . سلطنت جمهوریته منتقاب اولدی . حتی (عقل) نامنه بر الاهی بیلله خلق اولندی . حالبوکه بزده یالکیز قانون اساسی یکدن موقع اجرایه قونلدی . بزده فرانسه‌ده اولدینی کبی افکار عمومی نامنه هیچ بر شی یوقدی . هیچ بر حرکت اجتماعیه کورلمدی . شبهه یوق که عبدالحمید بر مدت صکره خلع اولندی . فقط خاندان عثمانی ، کمال مسعدتله ، سر بر سلطنتده تقویه ایدلدی . خلافت بیلله مظهر تصدیق اولدی .»

علمای اسلامییه ، و رؤسای مذاهب خرسیتیانیه هیچ بر یولده قطعات تعرض و تحقیریه هدف اولدی . هیچ

بر دین و مذهب علیه بیلله حرکت کورلمدی . حالبوکه فرانسه‌ده خرسیتیانلق (مونتینی) لر ، (رابله) لر ، وولتر لر روسولر ، ووتسکیولر زماندنبری معروض هجوم ایدی . بزده هیچ بیلله شیلر اولمدی . بالعکس عالم بر هولانده لینک تألیف ایتدیکی بر تاریخ اسلامیتک ترجمه‌سندن چوق بحت اولندی . مترجمی تعرض و تحقیریه دوچار ایدلدی . احوال و عاداتده ، افکار عامه‌ده هیچ بر تغیر وقوعه کلمدی .

نیازینک ، انورک ، شمسی باشانک قیاملرینه رغماً تموز وقعه‌سی بر (قوت تسکمه‌سی) در . بر انقلاب دکلدر .»

«فرانسولر آیلرینک اسمنی بیلله دیکشدر مشلردی . بز ایسه ساعت وسطی بی قبول ایتمکده کوجلک چکیورز خلاصه تموز وقعه‌سی اگر تعییر صحیح ایسه (آنی بر حال) در» «برکت ویرسون بعض ملاحظاته مبنی استبداد مشروطیتله مبادله اولندی . ایشته پایلان بوندن عبارتدر حالبوکه فرانسه‌ده ۸۹ ک قانلی کوندن اول حقیقی بر انقلاب دماغلرده وقوع بولمشدی .»

«نتیجه :

«آرتق بو احوال روحیه و بو شرائط اجتماعیه دائر مننده امرالله افندی عدم امکانی ظاهر اولان بوتشبت عظیم اتفاقیسنی فصل بر حسن خاتمه‌یه ایصال ایده جکدر . بیلیم .»

ایشته باقکیز جلال‌نوری بک بزده نلر خبر ویریور . نلر اولمش . نلر اولملق لازم کلیرمش . اولانلرله اوله جقلر بویله میدانده و مسلمانم دیه بر چوق حریرلر اورتده الی قوانی صالارلر بر حالده کز مکده ایکن فصل اولسونده جلال بک تموز وقعه‌سنه بر انقلاب دییه بیلسون .

بر کره مسلمانلر مسلمان اولدقلرینی سویلدکن اوتانه جق بر حاله کلی ، جوامع و مساجدده جلال بکک ایستدیکی صورته کیرملی ، هیچ اولماز سه جلال بک

کثیره چکی سنجیده بجهده مسلم ایسه ده احوال و نتایج اسباب و شرائطک تبدیلیله تبدل ایتک سنجه مسلم دگنی؟ فرانسه انقلابی زماننده خرسیتیانلک او زمان فرانسه ده کی شکلی تموز انقلابنده کی مسلمانلک شکامی ایدی؟

سن بیلیمیسک که سنک رهبان ظن ایتدیکک مدرسه نشینلر هر صباح، هر آقشام مادیون مذهبی، وحدت وجود، وحدت وجود مذهبی، خلقت عالم بخشنی، آمارشیم، دهره نینیم مذهبی فن اوله رق جامعلرده اوقورلر.

سن بیلیمیسک که قاج مذهب، وجود خالق انکار ایتدی، قاج مذهب، الوهیتک اجسام واشخاصه حلوله قائل اولدی. قاج مذهب خالفک مرید اولیوب مجبور اولدیغنی قبول ایتدی. بونلرک بومذهبلر صاحبیلرینک سرد ایتدکاری افکاری دلایلاریلر برابر سنک رؤسای دین ظن ایتدیکک خواجهلر اوقودرلر. وبو مذهبلردن قاجنک ضالته نسبت اوله بیله جکندن قاجنک اهل قبله ومؤمن بالله اولدیغندن خبرک وارمی؟

بن بیلیم که سنک بونلرک هیچ برندن خبرک یوق بیلمدیکک یر شیدن بحث ایتدکه ومسلمانلغنی عینی خرسیتیانلق ظن ایلمکده نصل اولیورده کندکی حقی بولیورسک؟ شاشارم.

دوغم دینلجه آنک علم ایله منطقه مناسبتی اکر خرسیتیانلقده یوقسه سن اوئی مسلمانلقده اعتقادله علمک مناسبتی اولدیغنه نصل دلیل اتحاد ایتدکه قالفشورسک. ارباب مطالعه دیه جکم برشی واروده جلال نوری بکک ایکنجی مقاله سنی ده عیناً ترجمه ایده جکمی وجوابلریله برابر کله جک نسخه ده نشر ایلیه جکمی شمیدن اخباردن عبارتدر.

بیان الحق

عبیده افندیکن همتلرینه، اسلامیت نامه تشکرایدرز علماخنددکی اخطارلرینه کنبجه امین اولسونلرکه علما

وامثالی طرفندن برجهل الاهی می خلق اوکا عبادت ایدلمک باشلاندیغنی کورملی که اووقت «هاه انقلابه بکزر بر شیر اولیور.» دینه بیلسون.

شوراسنی ینه تکرار ایده جکم. جلال بک کبی محررله ایستدکاری یازمق ایچون ادب دائره سنده ایستدکاری قدر بو ملکته حریت ویرلرزه ملکتهک استقبال دینسی برازغریب اوله جق. چونکه بوحریتسزلک حالی مدعی بی دعواسنی سوبلکدن منع ایتک کبی تاقی اوانه جق.

شمی قارشیمه بری چیقه سده «جانم اشته جلال بک ایستدیکنی سولیور. دها نصل حریت ویریلر.» دیه جک اولسه بن جواباً «قربانک اولهیم، بیلیم. یالکزر جلال بک بو مقاله سندن بر کون صکره غزته سنده (ینه محیط المعارف ومدرسه لر) عنوانیه بر مقاله دها نشر ایتدی. اونده ده شو جمله سیله بزده حریتسزلکدن شکایت ایدیور، دیورکه:

«نبجه دوستلر - بونلرک آره سنده حقیقی و بیوک دوستلرده بولونیور - دینک طور مترقیسی اوزرنده اصرار ایتک ایستیلر. بن بومبختنده بر مباحثه قلمیه کیرشماهکی موافق بولورز. زیرا شرائط حاضره داخنده بز غیر مساوی سلاحله مبارزه چیقمش اولورز. اعتقاد ایله علم بوخالده مباحثه ایده مزلر. زمانکزک حالات روحیه واجتماعیه وفکریمه ایچنده اعتقاد دائماعلمه غلبه ایده جک علمک اوستنه چیقه جقدر.

اگر بزم مغلوب - فقط اعتباری اوله رق - مغلوب اولدیغیزی اعتراف ایتدیرمک استیورلرسه اوزمان مباحثه ممکن اولور. فقط بویله بر مباحثه تقلیدی نه یارارکه. . . جلال بکک مقاله لری شایان عبرتدر. بو ملکته بیلمدیکنه قارشیمقه هرکس دائماً حر اوله کیشدر.

شمی بن جلال بک دیسه مکه: «بک افندی! عینی اسباب و شرائطک عینی احوال و نتایجی حصه و